

N:o 60.

Af herr A. Thylander, om förbättrade löneförmåner åt vissa lärare och lärarinnor vid småskolor och mindre folkskolor m. fl.

Sedan den svenska folkskolan hunnit få lagstadgad form, dröjde det icke länge, förr än behovet af småskolor och mindre folkskolor började göra sig gällande. För lärarepersonalen vid dessa skolor voro till en början inga examensvilkor stadgade, men icke dess mindre gjorde man allt, hvad man på den tiden kunde göra, för att bibringa denna personal en fullt värdig utbildning.

Kom så kongl. kungörelsen den 11 januari 1878, genom hvilken det uppdrogs en skilnad i statens lönebidrag till dessa lärare och lärarinnor, beroende på om de hade lagstadgad examen eller icke.

Alla af dessa skolors lärarepersonal, som vid privata läroanstalter fått sin utbildning både före och efter denna tid, räknas enligt nämnda kungörelse som oexaminerade, så vida de ej inför inspektör eller annan tillförordnad myndighet aflagt fordradt prof. Under den första tiden efter nämnda kungörelsens utfärdande aflade många det stadgade profvet, men många tillträdde fortfarande sina befattningar vid ifrågavarande skolor efter att endast hafva genomgått privat läroanstalt, och en del utan att hafva aflagt någon egentlig examen. Skälet till att så skedde torde kunna sökas deri, att de läroanstalter, som voro berättigade att lemna giltig examen, ej kunde hinna med att tillgodose det ständigt växande behovet af lärare och lärarinnor åt ifrågavarande skolor.

Af den utredning, som, enligt uppdrag af regeringen, gjordes af herr G. Eneström angående ålderdomsunderstöd åt lärare och lärarinnor vid nämnda skolor, framgår, att år 1889 var numerären af dessa lärare och

lärarinnor 1,365, en femtedel af dåvarande lärareantalet, som utgjorde 6,839. De flesta af dessa hade tillträdtt under 1870-talet. Under åren 1880—1884 tillträdde 216 och under åren 1885—1889 139 sådana befattningar.

Under de senaste 20 åren har regeringen och Riksdagen gjort åtskilliga ändringar med afseende på statens bidrag till lärarepersonalens vid folk- och småskolor aflöning, allt i ändamål att derigenom höja den ekonomiska ställningen för dem, men de oexaminerades löner hafva förblifvit oförändrade: 200 å 250 kronor.

Enligt det förslag, som af regeringen framlades vid förra årets riksdag, hvilket förslag också af Riksdagen bifölls, hafva småskolelärare och lärarinnor äfvensom biträdande lärare och lärarinnor vid folkskolor blifvit tillerkända en minimilön af 300 kronor jemte bostad och vedbrand samt derjemte ett ålderstillägg af 50 kronor efter 10 års oförvitlig tjänstgöring. Härigenom har klyftan emellan den oexaminerade och examinerade lärarepersonalen blifvit större, än den förut var. Detta därför, att man ville komma derhän, att småskolan och mindre folkskolan skulle komma att skötas af endast examinerade lärare och lärarinnor.

Åtgärden kan icke anses annorlunda än som fullt berättigad, då fråga är om tillträdande lärare och lärarinnor. Men tänker man på dem, som redan en längre tid tjänstgjort i ifrågavarande skolor och der offrat sin mesta och bästa lifskraft, då är det ej svårt att inse, att det för dem måste kännas i hög grad orättvist och hårdt, och detta i all synnerhet, om de genom en blick tillbaka på flydda dagar kunna erinra sig hafva fått många både offentliga och enskilda vittnesbörd från öfver- och underordnade myndigheter om, att de till dessas fulla belåtenhet lyckats utföra sitt ansvarsfulla värf. Det torde väl med skäl kunna ifrågasättas, huru vida icke ett intyg om dessa lärares och lärarinnors duglighet i tjensten, afgifvet af skolråd och statens folkskoleinspektör, i detta afseende borde kunna inför de lagstiftande myndigheterna väga lika tungt i vågskålen som ett prof, aflagdt vid något landstingsseminarium. De hafva dock, dessa lärare och lärarinnor, varit med om det grundläggande arbetet i småskolan, och då detta arbete kan vitsordas såsom efter den tidens resurser fullt tillfredsställande, bör väl det vara värdt en uppmuntran åt dem på utförsbacken af livets skådebana.

I sitt utlåtande till statsrådsprotokollet har chefen för ecklesiastikdepartementet såsom motiv för föreslagna lönebestämmelsen anfört: »Det synes vara hvarken rättvist eller billigt, att de, som icke behöft vidkännas de kostnader och det arbete, som förvärfvandets af föreskrifven behörighet medför, skulle erhålla samma löneförmåner, som de, hvilka för nämnda ändamål fått uppoffra både tid, krafter och penningar».

Påståendet i detta anförande förefaller något underligt, då man besinnar,

att största delen af de i anförandet åsyftade lärarne och lärarinnorna hafva fått sin utbildning genom att genomgå en 7 à 8 månaders kurs vid något privat seminarium, och billigare kan väl dessas kurs icke hafva varit, då de vid dessa seminarier fått vidkännas en rätt dryg afgift för sin undervisning, under det att de motsvarande kurserna vid landstingsseminarierna varit kostnadsfria.

De oexaminerade lärare och lärarinnor åter, som icke hafva genomgått någon kurs vid privat seminarium med 7 à 8 månaders kurs, hafva dock för sin utbildning fått använda så pass både tid, krafter och penningar, att äfven de böra kunna ihågkommas vid de tillfällen, då ett pligttroget och fruktbärande arbete i skolans tjänst vinner myndigheternas erkännande.

Vill man för öfrigt vinna målet att höja skolan genom att befolka henne med endast examinerade lärare och lärarinnor, så bör man icke förbise, att detta mål af sig sjelf nalkas med stora steg. Under åren 1889—1896 har antalet oexaminerade lärare och lärarinnor nedgått från 1,365 till 645, under det att hela lärarepersonalen under samma tid stigit från 6,839 till 7,737. Besinnar man då äfven, att under förlidet år från de lagstadgade lärarinneseminiarierna 749 personer utexaminerades, torde man ej behöfva frukta, att många oexaminerade lärare eller lärarinnor hadanefter skola tillträda skolan.

I den omförmälda motiveringen sades ock, »att om de oexaminerade, som voro anställda i tjänst före löneregleringens tillämpning, skulle under vissa vilkor få den högre lönen, så fordrar följdriktigheten, att oexaminerade, som anställas efter denna reglering, skola få samma förmån». Så resonerade man icke 1878, ty då sattes en viss gräns, hvilken allt sedan blifvit bibehållen, och det torde väl ej möta så synnerligt stora svårigheter, att nu göra någon liknande bestämmelse. Mig synes icke olämpligt vara, att statens folkskoleinspektörs och församlingens skolråds intyg om duglighet i tjänsten i dylikt fall borde berättiga till den högre lönen åt oexaminerade lärare och lärarinnor.

På grund af hvad jag sålunda anfört, vågar jag vördsamt föreslå,

att Riksdagen för sin del ville besluta, att lärare och lärarinnor vid småskolor, äfvensom biträdande lärare och lärarinnor vid folkskolor, hvilka före 1885 antingen genomgått en kurs vid något privat seminarium med 7 à 8 månaders kurs, eller ock på annat sätt före samma tid hafva ådagalagt, att de ega kunskaper och färdigheter, som göra dem skickliga att innehafva ofvannämnda tjänster, skola erhålla samma lagstadgade löneförmåner, som exami-

nerade lärare och lärarinnor, då för dem kan företes intyg från statens folkskoleinspektör och församlingens skolråd om, att de en längre tid till dessa myndigheters fulla belåtenhet fullgjort sina åligganden.

Stockholm den 26 januari 1898.

A. Thylander.

N:o 61.

Af herr **Elis Nilson**, om *förhöjning af tullen å kulör eller s. k. vintinktur: annan.*

Under senare åren har tullagstiftningen synts åsyfta en uppmuntran af inhemsk produktion, och särskildt har man tagit hänsyn dertill, att ett fabrikat af tullpligtiga ingredienser bör åtnjuta en tullsats, som står i rätt afvägd proportion till den för dessa ingredienser belöpande tull. I detta hänseende synes dock *en* industri, nemligen fabrikationen af *kulör* eller s. k. *vintinktur*, vara synnerligen vanlottad, ty denna artikel tillverkas hufvudsakligast af stärkelsesocker och stärkelsesirup, hvilka draga en tull af 23,5 öre pr kilogram, under det att fabrikatet, *kulör: annan*, drager en tull af endast 10 öre pr kilogram.

För att vinna någon ändring i denna missproportion får jag därför föreslå,

att *kulör, eller s. k. vintinktur: annan*, åsättes en tull af 23,5 öre pr kilogram.

Stockholm den 24 januari 1898.

Elis Nilson.
